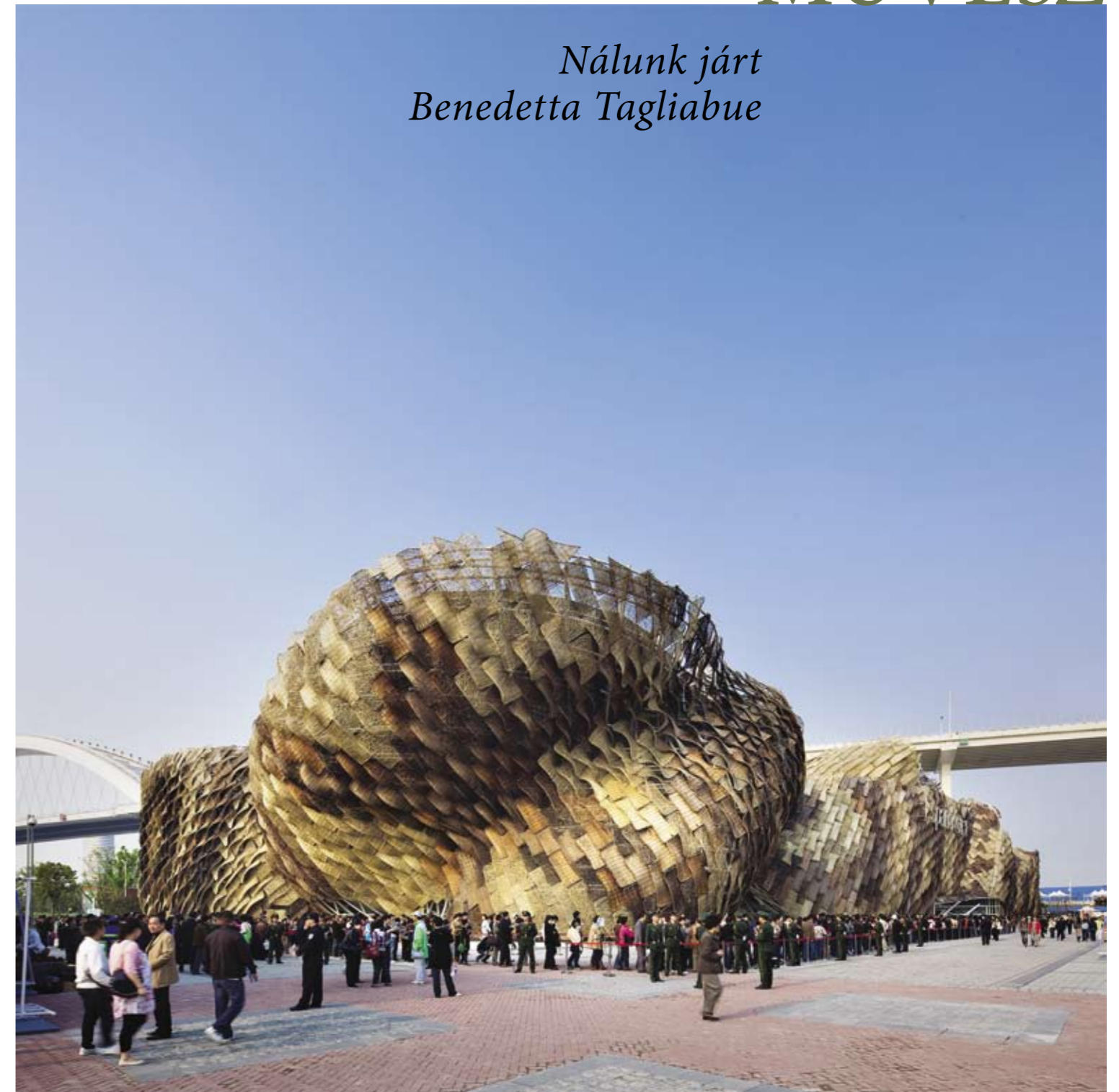

Nálunk járt Benedetta Tagliabue

Spanyolország legnevesebb női építésze a Hello Wood meghívására érkezett Budapestre, hogy a Design Hét keretében előadást tartson.

A milánói származású tervező 1991-ben, friss diplomásként csatlakozott Enric Miralles stúdiójához,

amelynek váratlanul, 2000-ben vezetője lett.

A szertelen, szerethető, szenvedélyes, érzékeny és bölcs Benedetta látogatása idején mesélt az Octogonnak az installációk gimnasztikájáról, embriókról, díszlettervezésről, válságról és arról, hogyan változtatja meg Kínát.

„Időnként kollaboratív vagyok,
máskor pedig
rendkívül határozott”

Szépvolgyi Viktória: Építészként számos installációt jegyez, jelenleg is látható egy köztéri projektje Barcelonában. Ha a magyarországi szakmai képzést veszem, az oktatásban eltörpül az ilyen jellegű projektek jelentősége. Ön mit gondol az installációk szerepéről az építészetben? Minket nem a projekt mérete vagy a költségvetés léptéke érdekel egy megbízásban. Tudom, hogy többen visszautasítják, mondván, hogy ezek a feladatok túl kicsik ahhoz, hogy megérje a vesződséget, de nálunk minden munka a lehetőségről és a kísérletezésről szól. Az összes megkeresést elvállaljuk. És időnként nagyon meglep, amikor egy-egy megbízó felrója nekünk, hogy minek megyünk bele ennyire kis léptékű projektekbe. Az installációk rövid idő alatt kell, hogy elkészüljenek, ami frissességet hoz az iroda életébe. Jó kis gimnasztika!

Számos kollázs szerepel a weboldalukon, minden építészeti projekthez tartozik egy-egy izgalmas alkotás. Ezeket a megbízóknak készítik? Nem mondanám, mert a megbízókat ez valójában nem érdekli. Magunknak csináljuk. Nekem nagyon fontos, hogy ne egy üres papírlapot nézegessek, amikor egy projekten gondolkodom. Olyan képeket illesztünk egymás mellé, amik azt szimbolizálják, hogy mi szeretne a megrendelő, miről szól a helyszín és mi az, amit mi szeretnénk. És mindez egyszer csak segítségünkre van a tervezésben, mert ebből fejlődik ki a jövőbeni projekt lelke. Ezek a kollázsok munkaeszközök a folyamat kezdetén.

Mi pontosan a folyamat, amikor megbízást kapnak?

Mindig más. Nagyon figyelünk az elején, hogy megértsük, mi a megrendelő vágya (és a szakmában eltöltött évek sokat segítettek abban, hogy pontosabban értsük őket), mik a helyszínen rejülő lehetőségek, aztán ezeket kollázsok és modellek formájában megvizsgáljuk. Nagyon élvezem végigkövetni a kreatív folyamatot, és mélyen ragaszkodom a gyökerekhez, ahonnan elindultunk a gondolkodás során, mert az egész olyan, mint egy gyerek: bár még embrió, de már meg van szinte mindene, ami az élethez szükséges, csak még fejletlen. Meg kell értened, milyen ő, és hagyd növekedni!

A kollaboratív tervezés híve? Vagy inkább szereti a kreatív folyamatot megtartani magának?

Mindkettő igaz rám. De ki látott már kreatív folyamatot önérvényesítő egók nélkül? Tudom, hogy a saját irodámban meg van hozzá a hatalmam, hogy lenyírbáljam azokat a hajtásokat, amikkel nem értek egyet, és időnként ezzel komoly nehézségeket okozok az iroda életében, de ezeken a küzdelmeken keresztül születnek meg az igazán jó eredmények. Ha mindig azonos utat jársz be, azonos emberekre azonos típusú feladatokat bízol, és azonos felelőségeket osztasz ki, akkor nem fejlődsz. Időnként kollaboratív vagyok, máskor pedig rendkívül határozott, már-már diktátori, és olyan is akad, hogy a háttérbe vonulok, megfigyelek, és nagyon értékelem azt, amit látok.

Fotó: Enrico Basili

Santa Caterina piac, Barcelona ▶
(Fotó: Alex Gaultier)

Számos művésszel és neves tervezővel kollaborál.

A férjem, Enric Miralles, aki egy nagyon különleges ember volt, ma egy alapítvány formájában „él tovább”, amit róla nevezünk el. Az alapítvánnyal kísérleti és kollaboratív projekteket csinálunk. Ez tette lehetővé, hogy a Graftonnal, Peter Cookkal és más barátokkal is együttműködjek. Fontos részét képezi a mindennapjainknak a külső alkotókkal való kollaboráció, mert lehetőséget ad rá, hogy máshogy éljük meg a kreativitásunkat. A színházi munkák során, a díszlettervezés terén például, sokkal könnyebb a közös munka, mint más kreatív területekkel.

Mi a jelentősége építészeti szempontból egy díszlet megtervezésének?

Én egyáltalán nem hiszek a specializációban. Az építés egy „univerzális humanista művész”, aki egy kicsit minden. Az is a dolga, hogy mások életét a munkája által jobbá tegye, és ennek keretében parkokat, tereket hozzon létre, de torony- és családi házakat, meg belső tereket is, és néha színdarabot. Egy operát követően még számos kisebb előadáson dolgoztunk színházban és aztán egy giga New York-i produkción. Amikor visszaérek holnap Barcelonába, akkor egy köztéri installációt mutatunk be, amelynek keretében több nemzetközi építész helyi iskolákkal működött együtt. Olyan közös alkotás született, ami 4 hónapig látható majd a városban és interakcióra készíti az embereket.

Gyakran kérdéses, hogy egy-egy díj valójában mit jelent. Mégis azt gondolnám, hogy amikor 2005-ben megkapta a RIBA Stirling Prize-t (és már egy jó ideje vezette egyedül az irodát, bizonyítva a Skót Parlamenttel a rátermettségét), az visszaigazolást jelenthetett önnek, hogy nőként, ebben a férfias szakmában érvényesül és elismerik a tudását.

Akkoriban erre nem gondoltam. A férjem testét-lelkét beleadta a Skót Parlamentbe és az előkészítés közepén halt meg; még a tervek egyeztetése folyt, nem kezdődött meg az építkezés. Keményen belevetettük magunkat a stúdióval, hogy befejezzük a terveket és aztán a projektet magát. Rengeteg küzdelmet vívtam. Amikor a díjat megkaptam, arra gondoltam, hogy felismerték az erőfeszítést, amely nem csak a sajátom volt, hiszen ezt a férjem és az irodám is kapta. Büszkeség és boldogság töltött el, de nem magam miatt. A sanghaji spanyol pavilonra (*nyitóképünkön - szerk.*) például úgy kaptam díjat, hogy már egyedül terveztem, de a tekintetben nincs bennem kérdés, hogy minden, amit csinálunk csapatmunka.

Spanyolországban mennyire érezhető még az építészet területén a gazdasági válság?

Katasztrófálisan. Számos fantasztikus, velem egyidős és korosabb kollégám kényszerűségből annyira összezsugorította az irodáját, ami már a megszűnés határát jelenti. A zseniális mesteremberek helyzete egyenesen siralmas, hiszen munka nélkül nem fognak túlélni és a legtöbbben csak Spanyolországban dolgoztak eddig, így nincs más választásuk, mint bezárni a boltot. Az, ahogyan Spanyolország kezelte a válságot azt eredményezte, hogy a kisebb vállalkozások egyszerűen megszűntek. El vagyok csüggedve és aggódom. De igyekszem mindent megtenni azért, hogy a saját irodámat életben tartsam és ez által munkát adjak azoknak, akinek csak tudok.

Elküldött kollégákat?

Össze kellett húzódnunk sajnos nekünk is. Gyűlöltem csinálni, de nem volt más választásom. Annyit elértem, hogy legalább nem volt drasztikus a folyamat. Óriási dühöt éreztem, amikor bekopogtatott

hozzám a pénzügyi vezető és azt mondta, hogy vagy bezárjuk a stúdiót, vagy elküldünk néhány embert. Nagyon megviselt.

Hogy kezdődtek a kínai megbízások, amiből többet is jegyez mára az iroda?

Lehet, hogy a sors keze van ebben. 18 éves koromban a nagybátyámékkal Kínában jártam, mert volt ott egy üzleti vállalkozásuk és magukkal vittek. Akkor megismertem a kommunista Kínát, ami nagy hatást gyakorolt rám és úgy éreztem, hogy imádom ezt a helyet, ide vissza akarok térni. Aztán hosszú ideig nem mentem, csak akkor, amikor az olimpiai uszoda építészeti zsűrijébe meghívtak. Egy teljesen másik Kínával találkoztam. Túl korainak éreztem a pillanatot ahhoz, hogy ebben a bonyolult világban helyem legyen. Aztán néhány évvel később megnyertük a spanyol pavilonra kiírt pályázatot és ez már megfelelő időzítésnek bizonyult. Korábban Kína nem állt arra készen, hogy könnyen befogadjon egy nyugat-európai építész, de ekkor már érdeklődő attitűd és nyitottság övezte az európai tervezőket.

Ez még nem mentesíti Kínát az alól a totalitárius berendezkedés alól, ami ma is jellemzi az országot.

Tudom, de az az egyetlen mód arra, hogy a politikát megváltoztassuk, ha megváltoztatjuk a társadalmat. Én ezt szeretném elérni, olyan aktivitás által, ami nem direkt politikai, hanem a nyitott, individualizmust elfogadó szemléletet, életformát hirdeti. Szeretnék hozzájárulni a kézművesek képességének megőrzéséhez, és az emberi tényezőt a munkáim részévé tenni. Amennyiben ezt Kína, vagy egy kínai megbízó elfogadja, akkor már a folyamat elkezdődött. Nem tudom, hogy tehetek-e ennél többet.

Különös vonzalma van a divat iránt, el is végzett New Yorkban egy olyan kurzust, ami a divat és az építészet kapcsolatáról szól.

Nem túl szokványos, ezt elismerem, mert egy építész általában annyira komolyan veszi magát, mint a vakbélgyulladás, az örökkévalóságnak tervez mindenki. Ugyanakkor abban is van állandóság, hogy az ízlés örökké változik.

Zeneiskola, kiegészítés, Hamburg (Fotó: Alex Gaultier)

◀ A Gas Natural irodaháza, Barcelona (Fotó: Alex Gaultier)